

Nr 159.

Av herr **Reuterskiöld**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag innefattande bestämmelser angående kvinnas behörighet att innehåva statstjänst och annat allmänt uppdrag m. m.

I regeringsformen § 28 stadgas, att kvinnor skola kunna utnännas och befordras till de ämbeten och tjänster, varom i samma paragraf talas, men allenast »med tillämpning av grunder, som av Konungen och riksdagen godkänts», ävensom där fråga är om prästerlig tjänst under villkor att behörighet för sådan tjänst medges i kyrkolag. Anmärkningsvärt är sålunda dels att för prästerlig behörighet fordras särskild lagstiftning utöver de »grunder», som eljes må hava fastställts, dels att dessa »grunder» av regeringsformen förutsättas fastställda icke genom lag, utan genom annat av Konung och riksdag gemensamt fattat beslut; när regeringsformen eljes fordrar, att lag skall stiftas rörande visst förhållandes reglerande, plägar detta uttryckligen uttalas. Grundlagen måste därför anses innebära, att ifrågavarande »grunder» icke behöva genom lag fastställas, även om så må kunna ske, naturligtvis förutsatt att i en dylik lag allt, som eljes bör i beslut om sagda »grunder» ingå, också verkligen ingår. Den tanke, som ligger bakom formuleringen i regeringsformens § 28, är nämligen den, att för kvinnas behörighet till statsämbeten och statstjänster måste först utredas och bestämmas, huruvida lönevillkor och pensionsregler skola och bära vara de samma för man och för kvinna, huruvida i detta avseende samma regler skola gälla lika för alla ämbeten och tjänster eller vara olika för olika, huruvida vissa ämbeten och tjänster och i så fall vilka skola i statens eget intresse förbehållas män o. s. v.

I den av Kungl. Maj:t nu framlagda propositionen nr 241 har Kungl. Maj:t så långt ifrån framlagt något förslag till dylika »grunder», att tvärtom

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 3 saml. 65 häft. (Nr 159.) 1

det väsentliga i ett grundlagsenligt sådant förslag saknas. Först och främst föreslår Kungl. Maj:t, att »grunderna» bestämmas genom lag, oaktat grundlagen icke fordrar detta utan i stället genom sin avfattning antyder, att en annan form borde vara den normala. Det är dock icke alldeles betydelselöst, vilken form som användes första gången några »grunder» av nu omhandlade slag skola fastställas. Det hade varit riktigare eller i alla fall lämpligare, om Kungl. Maj:t t. ex. föreslagit sådana ändringar eller tillägg till gällande avlöningsreglementen och andra löneregler, som kunnat betingas av kvinnas behörighet till ämbete eller tjänst, för vilka nämnda bestämmelser gälla. Därmed hade även vunnits, att frågan kommit under prövning av statsutskottet, vilket i övrigt mestadels handlägger frågor rörande ämbeten och tjänster.

Men därnäst måste emot Kungl. Maj:ts proposition erinras, att densamma begränsat den föreslagna lagens innehåll till att omfatta dels ett principuttalande, att kvinna skall vara likställd med man i fråga om behörighet till »statstjänst» eller allmänt uppdrag, dels en uppräknig av »statstjänster», vartill kvinna icke skall vara behörig. Lagförslaget har icke heller anknutit till grundlagens terminologi »ämbeten och tjänster», utan begagnar uttrycket »statstjänst», vilket icke täcker det förra, varigenom det blir en tolkningsfråga, huruvida grundlagens »ämbeten» inbegripas under lagens uttryck, något som på goda grunder kan bestridas, enär grundlag går före lag. Förslaget ger inga som helst regler rörande löne- och pensionsvillkor och kan icke heller — trots vad i motiven anförts — anses genom sin likställighetsprincip i fråga om »behörigheten» hava fastställt, att kvinna också i fråga om grunderna för sitt innehav av de statstjänster, vartill hon skulle erhålla behörighet, skall vara med man likställd. Lagförslaget saknar sålunda ur innehållssynpunkt det, som bort vara huvudsak, och bör följaktligen icke kunna nu bifallas. Visserligen har föredraganden ansett behörighetsfrågan böra avgöras för sig, så att detaljdiskussioner kunna undvikas, men då han tillika själv erkänner, att en sådan lösning bleve ett provisorium av oviss varaktighet, eller då överhuvud någon utnämning av kvinna till »statstjänst» enligt regeringsformens § 28 ej är grundlagsenlig, innan alla nödiga »grunder» blivit fastställda, är uppenbart, att ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag icke skulle innebära annat än *antingen ett bindande av riksdagens handlingsfrihet vid framtida prövning av övriga grunder eller ock allenast en tom gest.*

Slutligen är den uppräknig av »statstjänster», som skola undantagas från kvinnas behörighet alldeles för ofullständig. Det är först och främst

påfallande, att föredraganden icke funnit anledning att ändra förslaget på grund av yttrandena i lagrådet ang. domaresysslor, vilkas beklädande med kvinnor, åtminstone i häradsrätterna skulle verka i hög grad förstörande för domareämbetets auktoritet. Men utom domaresysslor, i den mån lagförslaget möjligen skulle anses avse dessa, finnas andra sysslor, för vilka kvinna är lika litet ur statsintressets synpunkt lämpad som för de förra. Det torde emellertid icke vara nödigt att nu ingå på frågan härom, när förslaget redan av andra grunder bör avslås. Skulle emellertid riksdagen, trots alla betänkligheter, anse sig böra redan nu i större eller mindre utsträckning bifalla vad Kungl. Maj:t föreslagit, torde dock det förbehåll böra därvid göras, att *beslutet icke får träda i kraft* förrän riksdagen också hunnit pröva och godkänna övriga för kvinnas utnämning till ämbete eller tjänst nödiga grunder, speciellt beträffande avlöningsfrågan. I motsatt fall skulle, därest kvinna under mellantiden utnämndes, avlöningsfrågan oundvikligen i ena eller andra riktningen prejudicieras, utan att riksdagen haft tillfälle att besluta.

Sålunda hemställes, med åberopande av vad här ovan anförts,

att riksdagen ville, antingen med avslag å Kungl. Maj:ts proposition, nr 241, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om framläggande för en följande riksdag av fullständigt förslag till kungörelse om de grunder, som skola tillämpas vid utnämning av kvinna till ämbeten eller tjänster, eller, därest riksdagen finner Kungl. Maj:ts förslag böra nu bifallas, beslutet härom icke må träda i kraft förrän riksdagen fastställt även avlönings- och övriga grunder för kvinnas tillträde till ämbeten och tjänster.

Stockholm den 5 april 1922.

C. A. Reuterskiöld.